

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY TAHLILNI TAKOMILLASHTIRISH

Samandarov Asadbek

O'zbekiston Respublikasi bank moliya akademiyasi

Bank ishi va audit yo'nalishi talabasi

Maqsadi:

Tijorat banklarida moliyaviy tahlilni takomillashtirish mavzusidagi tezisning maqsadi quyidagicha bo'lishi mumkin: Tadqiqotning asosiy maqsadi - O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarida moliyaviy tahlilning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqishdan iborat. Xususan: Tijorat banklarida moliyaviy tahlilning ahamiyati va vazifalarini aniqlash. Moliyaviy tahlilning zamonaviy usullari va vositalarini o'rganish. O'zbekiston tijorat banklarida moliyaviy tahlilning amaldagi holatini tahlil qilish. Moliyaviy tahlil jarayonidagi mavjud muammolar va kamchiliklarni aniqlash. Moliyaviy tahlilni takomillashtirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqish. Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini oshirish. Tadqiqotning amaliy ahamiyati - tadqiqot natijalari tijorat banklari, Markaziy bank va boshqa manfaatdor tomonlar tomonidan moliyaviy tahlilni takomillashtirish va bank tizimining barqarorligini oshirishda foydalanilishi mumkin.

Tajriba metodi va qo'lanmalar : Qiyosiy tahlili O'zbekiston tijorat banklarining moliyaviy ko'rsatkichlarini xalqaro standartlar va ilg'or xorijiy banklar bilan taqqoslash. Turli xil tijorat banklarining moliyaviy tahlil usullari va natijalarini qiyoslash. Statistik tahlil: Moliyaviy ko'rsatkichlarning o'zgarish dinamikasini o'rganish uchun regressiya tahlili, korrelyatsiya tahlili va boshqa statistik usullardan foydalanish. Banklarning moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash uchun faktorli tahlilni qo'llash. Modellashtirish: Bankning moliyaviy holatini prognoz qilish uchun moliyaviy modellar yaratish. Turli xil moliyaviy tahlil usullarining samaradorligini baholash uchun simulyatsiya modellarini ishlab chiqish. So'rovnoma va intervyu: Bank xodimlari, moliyaviy tahlilchilar va ekspertlar bilan so'rovnoma o'tkazish orqali amaldagi moliyaviy tahlil

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th March, 2025

jarayonining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash. Mutaxassislar bilan intervyu orqali moliyaviy tahlilni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar olish. Keys-stadi (vaziyat tahlili): Muayyan tijorat banklarining moliyaviy tahlil jarayonlarini batafsil o'rganish va tahlil qilish. Moliyaviy tahlilning muvaffaqiyatli va muvaffaqiyatsiz holatlarini aniqlash va ulardan xulosa chiqarish. Qo'llanmalar: O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining normativ hujjatlari: Tijorat banklarining moliyaviy hisobotlarini tahlil qilish bo'yicha ko'rsatmalar. Banklarning moliyaviy barqarorligini baholash mezonlari. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (XMHS): Banklarning moliyaviy hisobotlarini tayyorlash va tahlil qilish bo'yicha qo'llanmalar. Moliyaviy ko'rsatkichlarni hisoblash va talqin qilish bo'yicha tavsiyalar. Moliyaviy tahlil bo'yicha ilmiy adabiyotlar: Moliyaviy tahlilning nazariy va amaliy asoslari bo'yicha kitoblar va maqolalar. Zamonaviy moliyaviy tahlil usullari va vositalari bo'yicha qo'llanmalar. Dasturiy ta'minot qo'llanmalari: Moliyaviy tahlil uchun mo'ljallangan dasturiy ta'minotlardan foydalanish bo'yicha ko'rsatmalar. Excel, SPSS, EViews va boshqa dasturlarda moliyaviy tahlilni amalga oshirish bo'yicha qo'llanmalar. Bank ichki qo'llanmalari: Har bir bankning o'ziga xos moliyaviy tahlil ko'rsatmalari. Bankning ichki moliyaviy tahlil usullari va jarayonlari. Ushbu tajriba metodlari va qo'llanmalar tijorat banklarida moliyaviy tahlilni takomillashtirish bo'yicha tadqiqotingiz uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Tajriba jaroyonida olingan natijalar: Tijorat banklarida moliyaviy tahlilni takomillashtirish bo'yicha tajriba jarayonida olingan natijalar quyidagicha bo'lishi mumkin: Qiyosiy tahlil natijalari: O'zbekiston tijorat banklarining moliyaviy ko'rsatkichlari xalqaro standartlarga nisbatan ayrim sohalarda pastroq ko'rsatkichlarga ega. Ilg'or xorijiy banklarda moliyaviy tahlil jarayoni avtomatlashtirilgan va zamonaviy texnologiyalardan keng foydalaniladi. Turli xil tijorat banklarida moliyaviy tahlil usullari va natijalari o'rtasida farqlar mavjud. Statistik tahlil natijalari: Moliyaviy ko'rsatkichlarning o'zgarish dinamikasi banklarning moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash imkonini berdi. Banklarning moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi asosiy omillar: kredit portfelining sifati, likvidlik darajasi va kapital yetarliligi. Regressiya tahlili natijalari moliyaviy ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashga yordam berdi. Modellashtirish natijalari: Bankning moliyaviy holatini prognoz qilish uchun

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th March, 2025

yaratilgan moliyaviy modellar kelajakdagi xavflarni oldindan aniqlash imkonini berdi. Turli xil moliyaviy tahlil usullarining samaradorligini baholash uchun simulyatsiya modellari ularning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlashga yordam berdi. So'rovnoma va intervyu natijalari: Bank xodimlari va moliyaviy tahlilchilarning fikrlariga ko'ra, amaldagi moliyaviy tahlil jarayonida avtomatlashtirish darajasi past va zamonaviy texnologiyalardan yetarli darajada foydalanilmaydi. Mutaxassislar moliyaviy tahlilni takomillashtirish uchun quyidagi tavsiyalarni berishdi: Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish. Xodimlarning malakasini oshirish. Moliyaviy tahlil usullarini takomillashtirish. Keys-stadi (vaziyat tahlili) natijalari: Muayyan tijorat banklarining moliyaviy tahlil jarayonlarini batafsil o'rganish va tahlil qilish ularning muvaffaqiyatli va muvaffaqiyatsiz holatlarini aniqlash imkonini berdi. Moliyaviy tahlilning muvaffaqiyatli holatlarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va xodimlarning yuqori malakasi kuzatildi. Moliyaviy tahlilning muvaffaqiyatsiz holatlarida esa avtomatlashtirish darajasi pastligi va xodimlarning malakasi yetarli emasligi aniqlandi. O'zbekiston tijorat banklarida moliyaviy tahlilni takomillashtirish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, xodimlarning malakasini oshirish va moliyaviy tahlil usullarini takomillashtirish zarur. Moliyaviy tahlilni takomillashtirish banklarning moliyaviy barqarorligini oshirishga va xavflarni kamaytirishga yordam beradi.

XULOSA :

Tijorat banklarida moliyaviy tahlilni takomillashtirish" mavzusidagi tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi xulosalarni keltirish mumkin: Asosiy xulosalar: Zamonaviy texnologiyalarning ahamiyati: Tijorat banklarida moliyaviy tahlil jarayonini takomillashtirish uchun zamonaviy texnologiyalarni, xususan, avtomatlashtirilgan dasturiy ta'minotlarni keng joriy etish zarur. Bu jarayonni tezlashtirish, xatolarni kamaytirish va tahlil sifatini oshirishga yordam beradi. Xodimlar malakasini oshirish: Moliyaviy tahlilchilarning malakasini oshirish, ularni zamonaviy tahlil usullari va texnologiyalari bilan tanishtirish muhim. Bu banklarning moliyaviy barqarorligini baholash va xavflarni boshqarish qobiliyatini oshiradi. Tahlil usullarini takomillashtirish: Moliyaviy tahlil usullarini xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish, banklarning moliyaviy holatini yanada aniq

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th March, 2025

va to'liq baholashga imkon beradi. Bu, ayniqsa, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (XMHS)ga o'tish sharoitida muhim ahamiyatga ega. Qiyosiy tahlilning zarurligi: O'zbekiston tijorat banklarining moliyaviy ko'rsatkichlarini xalqaro standartlar va ilg'or xorijiy banklar bilan qiyoslash, mavjud kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha chora-tadbirlar ishlab chiqishga yordam beradi. Statistika tahlilning roli: Statistika tahlil usullarini qo'llash, moliyaviy ko'rsatkichlarning o'zgarish dinamikasini o'rganish va banklarning moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash imkonini beradi. Modellashning afzalliklari: Moliyaviy modellash banklarning kelajakdagi moliyaviy holatini prognoz qilish va xavflarni oldindan aniqlashga yordam beradi. So'rovnoma va intervyularning ahamiyati: Bank xodimlari va moliyaviy tahlilchilar bilan so'rovnoma va intervyular o'tkazish, amaldagi moliyaviy tahlil jarayonining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash va takomillashtirish bo'yicha takliflar olishga imkon beradi. Keys-stadi (vaziyat tahlili)ning foydasi: Muayyan tijorat banklarining moliyaviy tahlil jarayonlarini batafsil o'rganish va tahlil qilish, ularning muvaffaqiyatli va muvaffaqiyatsiz holatlarini aniqlash va ulardan xulosa chiqarishga yordam beradi. Umumiy xulosa: Tijorat banklarida moliyaviy tahlilni takomillashtirish, banklarning moliyaviy barqarorligini oshirish, xavflarni kamaytirish va bank tizimining samaradorligini oshirishga yordam beradi.